

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

München E. 14

DAGNY

TIDNING FÖR
SVENSKA
KVINNORÖRELSEN

UTGIFVEN GENOM FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET AF FÖRENINGEN DAGNY

N:r 32.

Stockholm den 8 Augusti 1912

5:e årg.

<p>Prenumerationspris: 1/4 år . . kr. 4: 50 1/2 år . . kr. 2: 50 3/4 " . . " 3: 50 1/4 " . . " 1: 25 Lösnummer 10 öre. Prenumeration sker såväl i landsorten som i Stockholm å närmaste postanstalt eller bokhandel.</p>	<p>Redaktion: Mästersamuelsgatan 51, en tr. Telefoner: Allm. 63 53. Riks- 122 85. Utgifningstid hvarje torsdag.</p>	<p>Redaktör o. ansvarig utgivare: ELLEN KLEMAN. Mottagningsstid: kl. 11-12. Sthlm 1912, F. Englands Boktr.</p>	<p>Expedition och Annonskontor: Mästersamuelsgatan 51, en tr. Post- och telegrafadress: DAGNY, Stockholm.</p>	<p>Annonspris: 15 öre per mm. Enkel spaltbredd 50 mm. Marginalannons under texten 15 mm:s höjd per gång 10: — Rabatt: 5 ggr 5 %, 10 ggr 10 %, 20 ggr 20 %, 50 ggr 25 %. Annons bör vara inlämnad senast måndag f. m.</p>
--	--	---	--	---

Hur och hvar Ceres döttrar utbildas.

STOWFORD LODGE.

London — South Devon! Hvilka oerhörda kontraster! Hvilken genomgående förändring af intryck! Världstadens myllrande människomassor, rastlösa jäkt, dammiga och sotiga atmosfär och South Devons landtliga, rofyllda, nästan tropiska natur, där Englands besjungna grönska smeker blicken, så långt den förmår genomtränga den ofta af lätta och varma dimmor beslöjade luften. Men det är på intryckens växling, som vi leva. Kontrastens lag är nog också en af de humanaste och mest lifslustfrämjande som existera.

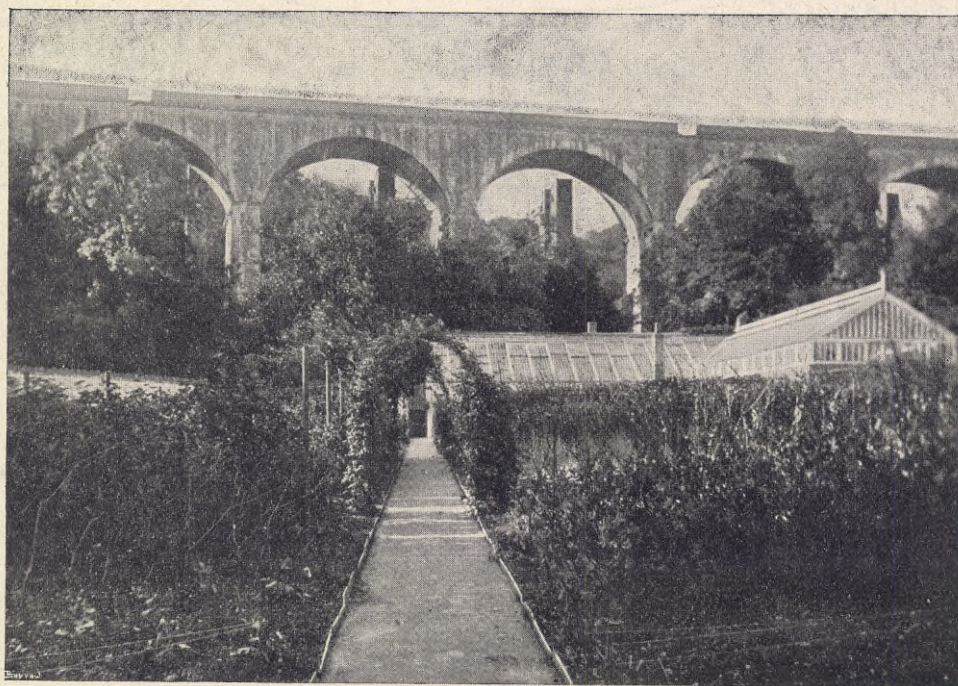
Om det lilla korta och kraftiga uttryckets "go up to London" gällande kraft och korrekthet i hvilken del af konungariket som hälst tillfullo anger hufvudstadens betydelse för den engelska nationen, så har nog å andra sidan landtlifvet i få länder satt så djupa spår i ett helt folks lif och karaktär som här. Men hvilket land är ock så tätt bebyggt, och i hvilket land spelar traditionen en så oerhörd roll som i England? Härigenom har ock blifvit följd, att natur och kultur kommit att här i så hög grad samarbeta. Detta samarbete har i sin ordning gifvit uppslag åt impulser, seder och tänkesätt, som från början varit specifikt engelska. Under det Londonbon behöver sin week-end-trip, sin hästdyrkan, sina hundfavoriter och sin blomstersmyckning, behöver landtbon stimuleras af den oerhördt nationella styrka, som kulminerar i Londonlifvet, koncentreras i deras mångfaldiga utställningar och cirkulerar i deras rikhaltiga och billiga periodicals.

Men i den mån ej blott hufvudstads- utan hela stadslifvet vidgas och stärkes till omfång och makt, reagerar också den engelska country-life-känslan nationellt sundt och kraftigt. Och i denna reaktion har den engelska kvinnans nedärfda böjelser kommit till verksamt uttryck bl. a. genom den sammanslutning mellan natur och kultur, som genom de 1898 startade *gardening-schools for women* öppnat ett så stort och framgångsrikt verksamhetsfält för kvinnan. Då grundades nämligen i *Reading* (Berkshire) *Lady Warwick Hostel* för kvinnliga hortikulturella studier, sedan *Swanley* (Kent) i två år varit tillgängligt för såväl kvinnliga som manliga trädgårdselever.

Men på samma gång som detta djupt i nationen grundade intresse spred sig i allt vidare kretsar, gjorde sig

Den omgivande naturen ha klimat och jordmån gjort nästan tropisk. Bambu och cedrar, cypresser och lager, tulpan- och adiantumträd, palmer och araucarior i täta, höga, ståtliga massor! Sorlande bäckar glimta fram, där murgrönan glittrar mellan stenarna, slingrar sig uppför Irlandsekarna och i yfviga hängen speglar sig i Ermes vatten. Buxbomen växer snårlikt vild. Och bortom murar och boningar höja och sänka sig "dear old Devons" grönskande höjder och leende bördiga ängsmarker, där fåren beta, rådjuren leka, människan njuter och arbetar i ett ofta kanske väl dåsig lugn.

"Men, kan en sådan trakt väl vara rätta platsen för en trädgårdsskola med arbete och omtanke? Hvad återstår och hvad kräves, där naturen gör sådana storverk?" Ja,

Trädgården i STOWFORD LODGE.

ett annat tidsdrag gällande: differentieringen. Och så uppstod en efter annan de kvinnliga trädgårdsskolor, hvilkas verksamhet och rykte förmärktes äfven genom små ansatser i vårt land. Och en bland dessa Studleys döttrar (ty Studley var *modern*, men *ej* modernt, som genom missuppfattning vid korrekturläsningen i min förra artikel sades) är just trädgårdsskolan *Stowford Lodge* i *Ivybridge*. Dess princip är, som förut antydts, fullt modern och tillika fullt engelsk: att sammanbinda land och stad, South Devons och Londons intressen genom kroppskrafternas stärkande, sinnenas skärpande, jordens afkastning och tillgodoseendet af kulturlifvets kraf, materiellt som ideellt. Och hvilken plats kunde väl bättre valts härför än just denna!

Dess stora företrädan undgingo ej häller miss Crooke, skolans föreståndarinna, då hon valde *Stowford Lodge* till platsen för sin verksamhet. Skolans start och utveckling under den korta tid af ett år, hon varit här, visar ock, att hennes mångåriga erfarenhet å annan plats, grundliga hortikulturella insikter och sällsynt stora organisationsförmåga ha gjort sig synbart gällande. Vidstående illustrationer ge förresten en ganska god bild såväl af platsen som skolans arbete.

den invändningen hade jag väntat mig. Men just emedan växtkraften är så stark, att träden här vid 25 år se ut som våra 70 à 80-åriga skogsjättar, blir jorden så starkt tagen i anspråk, att arbete och omtanke för blommor, frukt och grönsaker blir dubbelt nödvändigt. Och å andra sidan, då så sker, blir resultatet sällsynt rikt och vackert. Kan väl pedagogikens lärdomar om betydelsen af flit och uppmuntran på ett lyckligare sätt åskådliggöras?

Jag kan också knappt tänka mig en bättre plats än *The Devon School of Gardening* såväl för unga flickor, som nyss slutat sin skoluppfostran, som för de något äldre kvinnor, som medhunnit några år i den livvets skola, som inte bara härdar och nöter utan ock utvecklar sinne och tankar till fördjupad förståelse af naturens gåfvor. Ty på *Stowford Lodge* mottagas både vanliga kvinnliga "students" för undervisning under ett, två eller bäst tre år och s. k. "workingvisitors"*) för endast några få timmars daglig undervisning. De senare ha rätt att själfva bestämma tid och timmar. De förras arbete är under hvarje år förde-

*) Äfven mottagas icke-arbetande "visitors", ungefär som på ett svenskt pensionat — och de må här förträffligt.

Juvel-, Guld- & Emalj arbeten.
DAVID ANDERSEN & Comp.
 Hofjuvelerare.
 4 Fredsgatan 4.

Arbeta för Dagny
 genom att gynna dess annonsörer

ladt på tre terminer, som delas af ferier vid jul, vår och eftersommar. Dessutom ha de rätt att två gånger under terminen göra en liten week-end-trip.

Det första året ägnas åt mera förberedande arbeten som "gardenboys" — rättare "gardengirls", ett ord, som detta arbete väl så småningom skapar — under uppsikt. Det andra året bli de ansvariga för hvad som lämnas i deras vård, i växthus och på trädgårdsland. I det tredje årets undervisning ingår högre hortikultur i ympning, occulering, beskärning etc. Arbetet är med hela sin engelska läggning mest praktiskt. Den teoretiska undervisningen, som egentligast meddelas om vintern, är hufvudsakligen hortikulturrell. Detta nationella drag, i sig själf förträffligt, skulle jag dock vilja haft litet mindre betonadt. De elever nämligen, som skulle önska undervisning i biologi och botanik, kunna ej få någon sådan här utan *endast* enligt aftal i det närbelägna Plymouths s. k. tekniska skolor.

Skulle en kvinnlig trädgårdsskola, som jag väl hoppas en gång efter engelskt mönster, komma att upprättas i Sverige, är jag viss, att bredvid den maktpåliggande och hufvudsakliga praktiska utbildningen äfven en teoretisk vetenskaplig undervisning skulle komma till stånd om växternas och livvets lagar. Hvilken modern hortikultör kan väl exempelvis frambringa något af värde utan kännedom om Mendels storartade upptäckter.

Men man inte bara arbetar på Stowford Lodge — man roar sig också. Lördags eftermiddag, — efter kl. 2 — är nästan alltid anslagen till utfärder i denna på naturscenerier och historiska och litterära minnesmärken så lyckligt lottade trakt. Om vintern ger Plymouths musik- och teatervärld härför ett estetiskt utbyte. Vägen dit är kort — endast en half timme. När därtill kommer, att man mellan arbetet i trädgård, drifbänkar och växthus inomhus för ett gladt och godt hemlif, har jag fullt skäl att upprepa mina ord i en föregående artikel, att Ivybridge är målet för många blomster- och trädgårdsintresserade unga flickors tankar och önskningsar. Priset per år är ingalunda skrämmande — från 70 guineas till 90 — beroende på rummets storlek och läge. Ty märk väl, hvar elev har sitt eget rum, en härlig sak!

Frukost serveras kl. 8. Så följer kl. 9—1 den egentliga arbetstiden. Efter 1½ timmes hvila vid lunchen upptas det åter till kl. 5, då gongonen kallar till det med skäl älskade after-noon teet. Därmed är dagens arbete slut. Middagen serveras kl. 1/8 8. Då är scenförändringen lika roande som stor. Dagens arbetsamma, uniformsklädda unga gardengirls ha förvandlats till eleganta unga damer, redo att göra sitt inträde i hvilken teaterloge eller balsal som helst. En höfvisk och obrytbar gärd åt Englands traditionella "social life". Men trots detta, hur anspråkslöst och otvunget är ej lifvet här! Jag skall sent glömma en s. k. balafon på Stowford Lodge. Herrarna voro endast två, däribland "the vicar", en gammal bekant från engelska romaner, — damerna däremot ganska många. Men lika ifrigt och gladt gick dansen. Och däremellan, medan någon af de outtröttliga unga danserskorna hämtade andan? Då, då — stickade de strumpor med allvar och kläm, stickade strumpor i baldräkt vid tonerna af boston och

two step! Kan väl något bättre tolka den enkla, glada och på samma gång solida andan i South Devons Gardening School!

Men så öfvervakas den också och styres af miss May Crooke's intelligenta och skarpsynta ögon med dess tre riktlinjer: lärarinnans, kvinnans och världsdamens. Och i dessa förenade riktlinjer ligger just skillnaden mellan moderskolan Studley och dotterskolan Stowford Lodge.

Skulle någon önska närmare upplysningar, står jag därmed gärna till tjänst efter hemkomsten från min studieresa (i augusti), hälst jag under ett par veckors vistelse här ej blott följt utan äfven deltagit i arbetet.

Stowford Lodge, Ivybridge, Devon den 13 juli 1912.

Ellen Nordenstreng.

Litteratur.

En svensk flickas dagbok under krigsfångenskapen i Ryssland 1808—1809 af *Cecilia Bååth-Holmberg*.

Man tänker på en liten fridfull flickkammare med hvita gardiner, fläktande för sommarvinden, på lindblomsdoft och fågelsång, och man ser en ung herrgårdsfröken — eller prästgårdsmamsell — lutad öfver en i rödt saffian med guldsnitt bunden journal, hvori hon med snabbt ilande fjäder nedskrifver sina själsstämningar och hjärteutgjutelser. Hufvudtiteln på föreliggande arbete frammanar osökt sådana eller liknande bilder för ens fantasi. Men så läser man undertiteln, och man anar att bakom bokens menlösa etikett döljes icke en sommaridyll utan en tragedi, mörk, hotfull, stormande som vinternatten själf.

Det är en af de dystraste episoderna i vårt lands häfder hvaraf här, tack vare fru Bååth-Holmbergs vakna historiska blick och skicklighet att kombinera och till ett helt sammanföra fosterländska motiv, en flick upprullas för oss. En episod, dyster ej blott genom krigets vanliga följder och fador utan genom det nesliga "förråderiets spel", som där utagerades. Man nämner Sveaborgs fall och allt är sagdt!

Föregången af en liffull och intressant historisk inledning öfver Sveaborgs belägring och kapitulation, framlägges för oss den svenska flickans dagbok*). Dagbokstecknarinnan, som på enkelt och okonstladt flickspråk för sin hemmavarande hjärtevänninna Jeannette von Törnes räkning skildrar sina öden under den ryska krigsfångenskapen, hette *Adelaide von Hauswolff*. Hennes far, major von Hauswolff, hade tillhört Sveaborgs sista svenska garnison, han hade bevittnat den "ointagliga" fästningens nesliga öfverlämnande i ryssarnas händer, men till skillnad från så många af sina garnisonskamrater icke varit fal för ryskguld, utan med hårdnackad stolthet nekat att svära tsaren

*) Originalet till dagboken finnes i fru Bååth-Holmbergs ägo; afskrifter däraf — kanske reproduktioner gjorda af dagbokens författarinna — förvaras ett ex. på Kungl. Biblioteket, ett på Krigsarkivet.

trohetsed. Följden blef att han måste dela de svenska officerares och soldaters öde, som ådömts krigsfångenskap i Ryssland för att, ställda under omedelbart ryskt inflytande, möjligen förmås att ändra tankar.

Som en äkta krigardotter tvekade den 19-åriga Adelaïde ej att följa sin far, den af grämelse och sorg till kropp och själ djupt nedtryckte gamle krigaren, i fångenskapen. Den 18 juli 1808 anträdde far och dotter ifrån Helsingfors jämte ett 70-tal svensk-finska militärer af olika grader — Adelaïde och majoren Hjärnes fru de enda damerna — under rysk eskort den sorgliga färden in i fiendeland, obekanta öden till mötes. Om deportationsorten sväfvade de allesamman i okunnighet. Hvert bar det hän? Man skrämde dem med de mest aflägsna ställen. Kanske pigan Stilles dystra spådom om Sibirien skulle slå in, detta Sibirien för hvilket hon hyste en sådan skräck, men som ej hindrat den trogna själen, lika litet som majorens betjänt, att vara sitt herrskap följaktig på den äfventyrliga resan.

Men något Sibirien eller strängt fängelse hade de svenska krigsfångarna icke att frukta. Tvärtom, de bemöttes med égard och snårare som hedrade gäster än som deporterade. Såsom skicklig diplomat hade den ryske kejsaren funnit det förenligt med sitt eget intresse att genom mildhet och hänsynsfullhet tillvinna sig sina blifvande undersåtars bevägenhet. De enda tumskrufvar dem påsattes hade form af fagra löften om ynnestbevis, blott de frivilligt ville aflägga trohetseden. Oafblåtigen ansattes de fångna officerarna med öfvertalningsförsök.

Adelaïdes svenska hjärta klappar högt af indignation, då hon omnämner dessa påtryckningar. "Med fagra ord och löften af krigsministern oblikerades hvar och en att ge kejsaren huld- och trohetsed", skrifver hon från Petersburg, där de fångna passerade några dagar. "Men svaret blef kort: 'Nej, vi äro svenska officerare!'"

När hon själf får bevittna en liknande scen, då "jourgeneralen med tre ordnar och tre adjutanter snodde ut och in" i svenskarnes logement, förnyande "sina påståenden om edgång", intygar hon sig ha haft den "glädjen att höra hur fermt och sturskt en så eländig proposition afslogs". Att generalen vid detta enständiga nekande antog "bistrare utseende och fasoner", framdragande en lista på dem som lofvat svära, förbluffar icke Adelaïde, väl vetande, som hon tillägger, "att sådana nöt funnos ej i kammaren".

Desto bittrare känner hon det för svenska namnet kränkande, att ej alla landsmän visa sig lika ståndaktiga. "Med högsta förbittring", skrifver hon i dagboken, "hörde vi att 13 officerare och underofficerare samfäldt aflagt eden på ryska språket uti Petersburg i Marmorkyrkan; hvaribland några af oss bekanta, men hvilkas namn för evigt må förvisas från papper och bläck".

Om man undantar dessa för ett patriotiskt sinnelag så dyrköpta erfarenheter, togo trots krigsfångenskap och vedermodor hennes ungdom och friska och kärnsunda natur ut sin rätt. Visst lågar hon af förtrytelse, att vid rasterna deras sällskap begapades af den påträngande och nyfikna hopen, som om de varit vilda djur eller grofva förbrytare, och hon anmärker, att af alla "intryck på hennes hjärta" det "öm-

maste" var ett yttrande af en finsk man till deras skjutsbonde: "Å, ni kör många kanaler!"

Men reslifvet hade också sina ljusa sidor. De ständigt växlande scenerierna, egendomligheterna hos land och folk, de ofta muntrande reseepisoderna, hvilket allt hon med snabb uppfattning af det karaktäristiska annoterar i sin dagbok, hålla humöret i spänning. Att nattkvarteren voro mer än usla, vägarna nästan ofarbara, transportverktygen under all kritik, osnyggheten hos deras tillfälliga värdfolk obeskriflig, detta var obehag som en krigsfånge hade att dela med alla Rysslands vägfärande, hvilken samhällsställning de än månne intaga. Adelaïde antecknar förhållandena, men utgjuter sig ej däröfver i några onödiga lamentationer. De muntra passagera underlåter hon ej heller att omnämna, som då det regnade in i det enda grötfat alla måste äta ur eller då en upp- och nedvänd harf fick tjänstgöra som gemensamt middagsbord.

*

Efter en på många mödor och äfventyr rik färd nådde äntligen den lilla svenska karavanen destinationsorten, till hvilken det visade sig att staden Novgorod var utsedd.

Här gällde det nu att för en obestämd tid söka inrätta det så behagligt åt sig som möjligt. Och fröken Adelaïde var situationen vuxen. Snart hade hon med sin något genstörtiga pigas hjälp fått det någorlunda hemlikt ordnadt i den utsedda bostaden, där de hade turen påträffa en välvillig värd. Det dröjde ej länge förrän den unga svenskan var fullt hemmastadd med de främmande förhållandena. Under det att major von Hauswolff, försjunken i sin sorg, plågad af hemsjuka, aldrig kunde vänja sig att fördraga någon ryss eller något ryskt, envist nekade att gå ut och endast ville idka umgänge med sina olycksramater, begagnade sig hans dotter af de tillfällen till omväxling och förströelse som erbjödo sig.

Mellan det hon ställde med sin fars lilla hushåll, gjorde uppköp i »narriuken» (marknaden) och skötte sin sömnad, idkade hon sällskapslif, stiftade bekantskaper, förskaffade sig vänner, uppträdde i Novgorods fina societet, väckande uppseende i "stiftsdräkten med stora bandet", hvari hon skrudade sig vid högtidliga tillfällen, dansade på maskeraderna, hos polismajoren, hos adelsmarskalken, ja hos guvernören, med hvilken höga herre hon öppnade balen. "Alla voro fryntliga. Man visade mig en utmärkt aktning", annoterar hon med berättigad tillfredsställelse. "Jag dansade mycket och hade roligt, men pappa hade ledsamt", tillägger hon bedröfvad.

Den stora lyxen i anrättningarna både i afseende på mängd och magnifisans väcker hennes förvåning. 30 rätter var icke ovanligt; massor af upppassande betjänter; massor af vin. Hon anmärker som något säreget, att de 6 sorters vin som förekommo serverades i "slipade glas af 6 differenta slag" med skillnad emellan "öl-, vin-, mjödkvass- och vattenglas". En nyhet finner hon också vara, att ej alla rätterna på en gång framvisades utan kringburos trancherade, medan endast soppskålarna och desserterna funnos på bordet.

Allm. Pensionsförsäkringsbolaget, Stockholm,

meddelar till särdeles billiga premier:
Lif-, Blandade Lif- & Kapital- samt Barnförsäkringar
Liberala invaliditetsbestämmelser.

Bolaget ansvarade den 31 dec. 1911 för en lifförsäkringssumma af
39.650.951 kronor.

Sprid DAGNY!

Denna beskrifning, som vittnar om en ganska högt utvecklad och helt modern och raffinerad serveringskonst, strider väsentligt mot fröken Adelaïdes totalomdöme om ryssarna, hvilket hon formulerar sålunda: "Deras upplysning är så himmelsvidt skild från vår, att man ej kan göra sig ett begrepp om deras vildhet och sedefördärf. Allmänt stjäls, ljugs och bedrags. Supa och slåss; ogina och smutsiga — äro hufvuddragen uti deras hvardagslefnad. Mången ädel njutning är förbjuden och mången naturlig passion utrotad."

Emellertid förgick i denna skenfångenskap återstoden af sommaren, så hösten och början af vintern. De första dagarna på nya året underrättades svenskarna, att majorerna v. Hauswolffs och Hjärnes ansökan att blifva förflyttade till den forna finska, numera ryska staden Viborg, alltså i närheten af Finlands gräns, bifallits af tsaren. Omedelbart skedde uppbrottet, ehuru kölden var förfärlig. Ej utan saknad lämnade Adelaïde Novgorod, där hon gjort så många glada bekantskaper och där alla visat henne en "obeskriflig attention".

Efter en färd i den rysliga vinterkörden, ännu mödosammare än då samma väg passerades under en brännande sommarsol några månader förut, nådde det lilla sällskapet staden Viborg. Här kommo de åter bland landsmän, och Adelaïde är snart uppe i ett gladt sällskapslif, dansar och roar sig af hjärtans lust, eller så mycket medkänslan för den älskade fadern och tanken på den ovissa framtiden det tillät. "Aldrig", skrifver hon, "har min pappa haft så ledsamt som i Viborg. Sällan är han ute, har en trög lektyr, söker ej sällskap".

Så kom en vacker dag underrättelse att Åland var intaget, Finland oåterkalleligt lösslitet från moderlandet. Outsägligt bittert kändes detta för far och dotter. Men samtidigt var fångenskapen häfd, de hade frihet att resa eller stanna kvar, hur de behagade. Major von Hauswolff beslöt genast att resa. En ny skilsmässa från de viborgska nyförvärfvade vännerna, och "kl. 1 d. 28 mars", skrifver Adelaïde, "satte jag mig med min pappa i kibitkan", och så bar det af till det fädernesland, som knappast längre bar detta namn. De reste hem, men, som Adelaïde vemodigt utbrister: "Vi ha intet hem!" Ja, spillrorna från det forna hemmet, deras bohag, förvaradt i en väns hus i Helsingfors, hade under den stora branden gått upp i lågor. Intet hade räddats, de hade intet de kunde kalla sitt eget. Man anar att den ungå flickan, då hon satt vid sin faders sida i den snabbt framilande kibitkan, blickade tillbaka på de 9 månadernas krigsfångenskap som på de kanske bekymmerfriaste och sorglösaste hon upplefvat.

De nalkades Borgå. En stor äreport var rest i deras väg. Var det möjligt? Ville landsmännen på detta sätt hedra de återvändande? Ett ögonblick föresväfvade denna tanke Adelaïde. Men blott ett ögonblick. Hon såg uppåt och läste: "Åt Alexander I:ste, Lagens, Upplysningens och Finlands Beskyddare".

Kibitkan gled obemärkt genom äreporten, många missräkningar, bekymmer och pröfningar till mötes, men äfven väntade på andra sidan en stor glädje. I Borgå träffade Adelaïde sin Jeannette! "Vi kommo så förunderligt i hvar-

andras armar, och hälsningen yttrade sig uti något, som så få känna, men ingen kan beskrifva."

Efter ännu ett par blad slutar Adelaïdes dagbok. Det löfte hon gifvit sin Jeannette var uppfyllt.

*

Det märkligaste i hennes lif synes varit inneslutet inom ramen af de i dagboken tecknade månaderna. Vi veta intet om Adelaïde von Hauswolff före denna tid och mycket litet af den som därefter följde. Hon framlefde sina dagar, säger journalens utgifvarinna, vid sin fars sida i Helsingfors. Sverige, fädernejorden, var för dem, som stodo under bannet af Sveaborgs fall, för alltid ett stängdt paradiset. Obemärkt förflöt major von Hauswolffs lif, obemärkt hans dotters. Hon förblef ogift och dog 1842, vid 53 års ålder, två år efter fadern, åt hvilken hon ägnat hela sin lefnad.

Men genom sin nu offentliggjorda journal har hon lämnat ett vackert bidrag till historien om vårt folks märkliga öden och äfventyr. Ingen fara alltså att Adelaïde von Hauswolffs namn skall glömmas af eftervärlden.

L. D—n.

Notis.

Rösträttsrörelsen. En ny förening för kvinnans politiska rösträtt har bildats i Torrskog i Dalsland efter fördrag af friherrinnan Ebba Palmstierna. Föreningen har anslutit sig till Landsföreningen.

Till Dagnys läsekrets i landsorten.

Som Dagny önskar vara ett enande band mellan Sveriges kvinnor samt har till sitt mål att tillvarataga allas intressen på skilda platser, få vi härmed uppmana våra läsarinor i landsorten att de för att underlätta denna vår uppgift, ville till tidningens redaktion insända sådana notiser, som utöfver lokalintresset innehålla saker af vikt för kvinnorrörelsen i dess helhet.

Sprid Dagny!

Mathilde Fibiger.

En af de första.

III.

”Jeg elsker Arbejdet i samme Grad, som jeg elsker Friheden: lidenskabeligt, absolut, som Midde till Selvstændighed, og jeg tror, att den inre Selvstændighed er umulig uden den ydre».

Man skulle kunna säga, att Mathilde Fibiger med dessa ord, tagna ur ett bref skrifvet till en vän ett af de sista åren af hennes lefnad, afgifvit sin tros-

bekännelse. Här har hon i ord uttalat själfva grundprincipen för hela hennes lif — sin själfständighetskänsla, sitt kraf på personlig frihet och sin syn på arbetet som medlet att uppnå denna.

Redan som barn hade hon en starkt utpräglad själfständighetskänsla. Fjortonårig skrifer hon till en af systrarna, att hon vill lära så mycket, att hon kan taga en plats som lärarinna så fort hon konfirmerats. Detta var också hvad hon kom att göra, och vi ha sett huru hon genast begagnade sin egen oberoende ställning för att slå ett slag för kvinnornas frigörelse och själfständighet. Hela hennes lif blef en kamp härför, efter den första, ungt modiga striden för saken en ihärdig, målmedveten sträfvan att för sig och i sig realisera idén. Hon värjer sin själfständighet som sin dyrbaraste gendom.

Samma år som Mathildes fader sett sig »nödsakad att taga sin själfemanciperade dotter» från Lolland och inackordera henne hos en sin broder inträffar hans frånfälle. I faderns hus hade Mathilde efter hans omgifte aldrig trifts, styfmodern var icke heller en person, som på något sätt kunde vinna Mathildes och hennes syskons tillgifvenhet. Under år framåt — eller rättare sagdt under hela sitt lif — kastas nu Mathilde från den ena platsen till den andra, utan varaktigt hem, men alltid med vilja och kraft till att sköta sig själf och stå för sig själf. Bröderna, som vid olika tidpunkter äro allvarsamt bekymrade för henne, mest därför att de just ogilla den starka själfständighetskänsla, som drifver henne till att hellre hyra ett eget litet rum i en bondgård på landet och med sömnad förtjäna sitt uppehälle än att lefva som en tärande medlem i någon sin anhörigs familj, erbjuda henne rum hos sig. Vid ett tillfälle göres detta af den äldste brodern med den lagliga förmyndarens lydriad kräfvande bud. Mathilde hade då haft en af de jämförelsevis glada och

lyckliga mellantider, som ödet ett par enstaka gånger sparsamt beskärde henne. Sommaren 1852 bodde hon på Rönnebæksholm vid Næstved hos Grundtvigs. Hon betecknar dem som »den Slags Mennesker jeg forstaar, og blandt hvem jeg kan udvikle mig uhemmet», och hon kallar denna tid för »et dejligt Æventyr». Lugnet på Rönnebæksholm hade emellertid blifvit stördt genom att ryktet om att Mathilde ämnade uppträda och tala på en folkfest, som där skulle hållas, hade nått hennes syskon. Det blir en oerhörd uppståndelse, bröder och systtrar skriva och försöka få henne från »det forfløjne Indfald.» Och när man icke synes vinna något härmed, skrifer en af bröderna till ordföranden i festkommittén och nedlägger i familjens namn sitt veto mot Mathildes uppträdande, medan en annan broder och Iliä skriva hvar sitt bref till Grundtvig och hans hustru för att förmå dem att hindra Mathilde från något så oerhördt och otillbörligt som att tala offentligt. Detta sista misslyckades emellertid totalt. Både Grundtvig och hans hustru förklarade sig ej på något sätt vilja lägga sig i saken, då »det ikke kan siges at vare nogen Forbrydelse», som fru Grundtvig uttryckte sig i sitt mycket skarpa svar på Ilias bref.

Hur det nu var talade Mathilde icke på folkfesten, men fru Grundtvigs bref hade till följd att syskonen gjorde klart för sig att Mathilde icke borde stanna på Rönnebæksholm, och man begär att hon skall flytta till en af bröderna. På detta svarar Mathilde i ett bref till brodern Axel följande:

Rönnebæksholm den 23 Juli 1852.

Kære Axel!

Da jeg kun veed een Udvej til at skaffe mig mit Udkomme uden at falde Nogen till Byrde, gör jeg dig her ved bekant med den, i det jeg tillige forlanger dit skriftlige Samtykke som min Formynder.

Jeg har i Sinde at inlogere mig hos en ordentlig Skolelærer eller velhavende Bonde her i Omegnen, hvor jeg vil leve dels af att skriva, dels af att sy Lin og Huer for Bondepigerne. Fru Grundtvig mener ikke, det vil komme til att koste mig mere end hened 70 à 80 Rd. om Aaret, og saa meget kan jeg rigelig fortjene.

Jeg kender min Familie nok til at vide, hvor meget denne Plan vil vække dens Mishag, men jeg har spurgt mig for, og af Alle, som jeg har talt med derom, har jeg hørt, at L o v e n ingen Ret giver Eder til at hindre mig deri.

Hvor lidt Hensyn I tager til Lov og Ret, har I rigtignok viist nylig med Hensyn til Talen — jeg tvivler ikke om, at der vilde blive anvendt Tvang imod mig hvis jeg ikke kommer Eder i Forköbet. Nu skal vi se, om ikke den stærkeste bliver mig, skönt jeg er svagest; thi jeg

kæmper for min Frihed, den er mig kærere end livet!

Fra den Tid af, da du kan have dette Brev, begynder jeg at sulte mig; hvis jeg ikke skal sulte ihjel, maa jeg snarest muligt have dit klart og tydeligt affattede skriftlige Samtykke till min Plan. Du kan ikke gøre Regning paa at faa Grundtvigs til at hindre det. De ville ikke anvende Tvang imod mig, saa længe jeg ikke er gal eller vil gøre Andre Fortræd, og de taaler ikke heller, at Nogen vil öve Vold imod mig, saa længe jeg er hos dem.

Nu veed du min Hensigt, min Fordring og det Mid- del, hvormed jeg vil sætte den igennem.

Mathilde.

Brevet torde vara ett af de mest gripande doku- menten ur kvinnans historia — detta förtviflade vädjande till brodern-förmyndaren, att han nådigst skall tillåta henne att köpa sig friheten genom att försörja sig med sömnad och lefva på 80 riksdaler om året, ställt i relief genom det hemska beslut, hvarmed hon söker framtinga det önskade bifallet. Någon tom hotelse var det ej, när Mathilde Fibiger talade om att »sulte sig ihjel», hon var fullt så mäktig som någon af vår tids stridande kvinnor att lida till döds om så behöfdes för idén — och för henne gällde det hennes personliga handlingsfrihet och själfständighet. Väl blef det ej denna gång, som hon verkligen slår sig ned i en liten bondby och lefver på sömnad, lycklig — därför att det dock är hennes eget hem — öfver sin tarfliga bostad, till hvars fuktiga lergolf hon måste köpa sig en matta på skuld. Men hon drifver dock sin vilja igenom att bo för sig själf och hyr sig ett rum i Köpenhamn, där hon uppehåller sig med att ge lektioner i en flickskola och med sömnad. En af bröderna hade in i det sista sökt förhindra saken; en annan återigen förhållit sig mera välvillig till denna sista plan. Till denne skrifver hon med anledning häraf: »Intet styrker mig saaledes till Vedholdenhed og Anstrengelse for at komme igennem som den Vished, at mine Kære med Deltagelse følger mig og glæder sig, naar det gaar mig godt. Naar jeg har den Følelse, at de efterstræber mig, idet jeg ser, at de river ned alt, hvad jeg har bygget op, bliver jeg næsten fortvivlet og forvildet.»

Hennes hänryckelse sedan öfver sitt lilla vindsrum i Fortunstræde, hvarifrån hon kan se »hvad Klo- ken er paa Nikolaj Taarn», är fullständigt rörande.

Vid denna tid ger hon ut ännu en bok, En Skizze efter det virkelige Liv, men hon har icke själf någon glädje af den. »Jeg savner selv den gamle Entusiasme», skrifver hon, och säger att hon icke skulle gifvit ut den om hon inte varit nödsakad därtill. I själfva verket fick Mathilde Fibiger ofta på grund af omständigheternas tvång göra bekantskap med den svält hon en gång frivilligt förklarade sig ämna tillgripa för att få sin vilja igenom. Säkert var det också svält, som denna gång tvingade henne att ge ut sin bok.

Berättelsen är icke af någon vidare betydenhet

men fick ett ganska välvilligt omnämmande i pressen, där man betecknande nog uttyder hjältinnans förlofning med sin kusin som ett bevis på författarinnans lyckliga omvändelse till en riktig moral. Så skrifver Goldschmidt i Nord og Syd: »Alle, der have givet Agt paa den Clara Raphaelske Fremtoning, se, at de her have overværet en kvindelig literær og moralsk Udvikling — der foregik offentlig i Steden for, som ellers, privat — fra det Overspændte og Usædvanlige til det Fornuftige og Sædvanlige», och liknande omdömen fällas på flera håll, förenade med ett välvilligt erkännande af bokens litterära för- tjänster.

Det är lätt att tänka sig med hvilken bitterhet författarinnan till Clara Raphaels Tolv Breve skulle taga emot den sortens beröm.

Med inkomsten på hvad hon skrifver och öfver- sätter och af sitt öfriga arbete, porslinsmålning och sömnad, har Mathilde som redan antydts svårt nog att draga sig fram. Hennes syster Ilia omtalar huru hon kommit upp till henne en dag och funnit henne förstämnd och medtagen. Då hon frågade henne hvad hon skulle ha till middag, visade det sig att hon endast ägde sex skilling. Ilia lånade henne då ett par mark, och när hon litet senare kom upp till henne igen, fann hon henne helt glad och förnöjd i färd med att koka grynsoppa, »som hon kunde have længe».

Mathilde Fibigers sista bok, Minona, utkom 1854. Den blef ett afgörande nederlag för henne. Det oerhörddt ömtåliga ämne hon upptagit till be- handling hade kräft en helt annan och mognare erfarenhet än den 23-åriga unga författarinnans. Och nu, som under Clara Raphaelstriden, nedgjorde man icke endast boken utan kastade sig öfver Mathilde Fibigers egen person, krängde ut och in på hennes moral och slutade med att i allo fränkänna henne någon sådan. Pöbeln är öfver henne igen med stenkastning, blott en enstaka röst, i Christiania- Posten, höjer sig till hennes försvar. Annars är man ense öfver hela linjen att hon gjort sig omöjlig, litterärt och moraliskt.

Det är icke godt att afgöra hvad som kom Mathilde Fibiger att upptaga ett så ytterst ömtåligt ämne som kärlek — icke kärleksförhållande — mellan man och kvinna i förbudet led, här en syster och en bror, som varit skilda åt under uppväxtåren. Visst är att hon flera år senare skrifver om detta till en väninna: »Jeg er ikke mere det uskyldige Barn, jeg var, da jeg skrev Minona, og jeg taler nu saa nødig om den slags Ting, maaske fordi jeg forstaar dem bedre, men jeg har i det Væsentlige den samme Tro, og naar jeg bliver spurgt, bekender jeg den», och hon slutar med att tala om »det nye evige Liv, hvis Fremgang af Döden, Sorgen och Syndens Öde- læggelse jeg netop har villet skildre. — Men et er at ville, et andet at kunne, og jeg undrer mig slet ikke over, at Andre ikke se den Enhed og Sam-

menhæng i Ideen, som jeg selv har tænkt mig, men vist kun meget uklart gennemført».

Hade Mathilde Fibiger tidligere mått förhållandet mellan vilja och kunna inom sig själf, hade hon sparat sin starka modiga vilja till att tala sanningens ord i en hög idés tjänst, tills hennes förmåga och krafter vuxit fatt hennes vilja, då hade hon icke heller behöft lida nederlagets bitterhet. Ty det fanns hos henne en rik och glänsande begåfning, som blott väntade på sin mognad. Men hon ödslade i sin unga viljas öfvermod, tog i utan att veta att hennes krafter ännu voro för unga och oöfvade, och därför segnade hon ned, bruten af oöfverskådade och ej mätta hinder. Med Minona brast hennes dröm att såsom författarinna skaffa sig en själfständig och oberoende ställning, motgången med denna bok kom hennes mod och tilltro till sig själf att svika. Den hårda själskamp hon hade att lida sig igenom, innan hon rätade ut sig efter detta slag och tog i med nya krafter, från helt annan sida, kämpade hon ut i ensamhet. Det är då hon bor i de två små fuktiga rummen med lergolf i ett bondehem på Jyllands västkust, och hennes själ är trött intill döden. Här om skrifver hennes biograf, brorsdottern Margrethe Fibiger, att hon hade gått igenom »en Dyst saa dröj at Faa vilde været gaaet paany ud af den». Men med Mathilde Fibiger var det ej slut.

Hon flyttar till Köpenhamn, bor än i ett, än i ett annat ensamt litet rum, somliga hade icke ens kakelugn utan uppvärmdes genom ett rör, som gick upp genom väggen, men trifs dock alltid, därför att det lilla rummet är hennes eget hem. Hur genomträngd hon var af lyckan att äga ett sådant, om än litet, bristfälligt och obekvämt, men förvärfvadt och vidmakthållet genom eget arbete, framgår af en artikel, som hon 1869 skickade Tidskrift för Hemmet — på Esseldes uppmaning att skriva något där. Rörande blir den artikeln i alldeles sällsyn^t grad då den — så godt som det allra sista som flöt ur Mathilde Fibigers penna — kan lyssnas till som slutackordet i hennes lif. Det är hvad hon bärgat ur striden, den tillkämpade, ensamma lilla vrå, där hon rår sig själf, där hon är oberoende af hela världen, där hon »trækker atter Vejret let» och tackar »Gud for dette: at jeg har her og hist et Hjem».

På tillrådan af en god och trofast vän, hennes läkare, senare statsrådet Fenger, »som aldrig gav hende noget Raad, der var saa dyrt, at hun ikke kunde følge det», — hennes hälsa hade brutits af umbäranden och en svår tyfusfeber — beslutar hon sig under vintern 1863 att göra något för att trygga sin ekonomiska ställning. Hon lär sig telegrafera. Och så blir Mathilde Fibiger den första kvinna, som träder i den danska statstelegrafens tjänst. Hennes första anställning blef i Helsingör.

Hon var då trettiotre år gammal. Margrethe Fibiger ger oss följande bild af henne vid denna tid.

Hun var af Middelhøjde og spinkelt bygget. Skönt hun havde fine, næsten barnlige Træk, saae hun dog, set nær ved, ældre ud end sin Alder, thi hendes Ansigt var stærkt furet. Det mørkebrune Haar lokkede sig om den klare, intelligente Pande, Öjnene var dybtliggende og brune, Blikket fast, kærligt og frit, som hos kloge, lykkelige Börn. Hendes Tungsind aabenbarede sig mere i Trækket omkring Munden med de smalle, tæt sluttede Læber, men især i hendes Stemme, der var noget skærende i sin Klang — hun læspede ogsaa lidt — og hvorigennem der lød en Klage, som fra et Börn, man har gjort Fortræd. Hendes Drægt var tarvelig men med et Præg af Pyntelighed. I højeste Grad nervøs og heftig af Natur, lad hun sig let bringe ud af Ligevægt; hun var i virkeligheden saa svag efter sin Sygdom, at hun maatte tage al sin Viljekraft fangen for at komme over det, der for de fleste Andre kun vilde synes en ringe Vanskelighed eller Hindring. Hun havde den Nøjsomhed, som er Frugten af et stort Sind og virkelig Dannelse, den fribaarne, fornemme Naturs Evne til at skelne mellem det Ægte og det Uægte, og hun kunde som et Barn glæde sig over de ubetydeligste Smaating.

Det är mig icke bekant om det här bifogade porträttet förskrifver sig från denna tid, men det passar godt till beskrifningen. Blicken är fast, fri och kärleksfull, munnens linjer tala om djupt lidande. Det är den Mathilde Fibiger, som uppgifvit tron på att hon skulle få verka för en stor idé, med glans och rymd kring sin gärning, men som gått in i sig själf och funnit att hon, inom sig, i tystnad och stillhet, kunde lefva för samma stora mål, realisera sin höga idé. Hon tar fatt på sitt arbete såsom telegrafist som sin föresatta uppgift. Svårigheter och motigheter möta på alla håll, men med sin starka vilja besegrar hon dem: Mathilde Fibiger hörde icke af naturen till dem, som finna sig lätt till rätta med det praktiska här i lifvet. Själf skrifver hon om sin första sommar som telegrafist i Helsingör: »— Det gaar! — men ikke jævnt og trygt; næppe klarer det op i een Kant, for Tordenskyerne trække sammen paa et andet Sted. Der er noget underligt ved dette Liv — men det hjælper, at det har sin komiske Side. Jeg maa tit tænke paa Clärchen: 'Ich bin übel dran, ich bin in einer wunderlichen Lage!' men jeg smiler i det samme. Naar Stationen i København bliver rent uregerlig, saa jeg maa 'slaas med slemme Dreng', ligesom Hans Mortensen, naar Telegrafisten, Hr. R., tager mig i Skole, saa er jeg rigtignok ilde faren, men Situationen morer mig bag efter. Jeg kan nok taale at se Livet i Skjortærmere, naar jeg har det for det, at jeg har faaet Fodfæste paa Jorden.»

En annan gång skrifver hon: »Jeg har haft en frygtelig svær Tid og selv baaret mig galt ad», och man får ett starkt intryck af att Mathilde Fibiger, med all sin goda vilja att göra det bästa af det läge hon själf försatt sig i, kommit på fruktansvärdt orätt plats. Hennes glädjeämne under alla svårigheterna i tjänsten är alltjämt det hem hon reder sig på de olika telegrafstationer, dit hon skickas. Hon gör en förtjust beskrifning öfver sitt lilla rum i Hel-

singör, med den röda soffan med Fengers porträtt öfver, och från hvurs fönster hon har den mest bedårande utsikt öfver hafvet. »Det er rart», skrifver hon härom, »jeg er kommen lidt til Vejrs — paa en anden Maade er jeg næsten i Livets Kælderlighed. Men den kan være saa god som enhver anden, og jeg er fuldt og fast forvisset om, at jeg netop skulde derved».

Till denna stilla, lugna resignation hade Mathilde Fibiger kommit. Trots att det fasta arbetet på ett sätt gör hennes tillvaro tryggad, lider hon alltjämt svåra umbäranden. Understundom, som i Helsingör, är det omöjligt för henne att få varmt i sitt rum när vinden ligger på, och hon säger att hon sitter mellan två kämpande elementer, luft och eld, — vinterstormen, som tränger in genom väggens springor, och den knastrande kolelden.

I början af 1869 fick hon egen station i Nysted, är i början fruktansvärdt rädd för att sköta allt på egen hand — hon har endast telegrafpojken Per till hjälp — men hon reder sig bra, lyckas till och med öfver all sin förväntan med den stora prøfvostenen att förnya batterierna. Men detta, att få egen station, som förut hägrat för henne som det stora målet, har, när det vunnits, icke längre någon glädje för henne, hon känner sig ensam och öfvergifven. »Dette Maal», skrifver hon: »at faa min egen Station, som jeg længe havde imødeset med Glæde, syntes mig saa usigelig trist, da det var naaet, at jeg tit maatte ty ind i Sovekammeret for at græde ud.» Nysted är också en liten håla, där hon icke har någon att umgås med. Hennes hälsa går äfven vid denna tid allt mer och mer tillbaka, hon lider af stark hufvudvärk och ett allmänt svaghetstillstånd. När hon på våren 1870 förflyttades till Aarhus, blef detta för henne i yttre afseende en afgjord förändring till det bättre. Men hon känner själf att hon har gjort upp räkningen med lifvet. När Dansk Kvindesamfund stiftades, och man vänder sig till Mathilde Fibiger för att få henne med i arbetet för kvinnornas sak, svarar hon, att det ej är af likgiltighet, som hon måste hålla sig därifrån, utan att det är i medvetandet af sin oförmåga att tjäna saken på annat sätt än hon gör genom den ställning hon intar, hvilken för öfrigt mera än någonsin lägger beslag på alla hennes krafter, hennes tid, mod och uthållighet. Hon har dessutom icke någon vidare tro på att den nybildade föreningen skall kunna uträtta så mycket för kvinnorna. Om sitt eget arbete säger hon i detta sammanhang: »Det er en praktisk Opgave, men den tjener et aandeligt Formaal, det samme, jeg i min Ungdom indviede mig til, det vi har sluttet os sammen for at Tjene».

Men hon är trött, dödstrött, och hon skrifver vid denna tid till en vän och talar om sig själf som en död, på hvilken orden i den gamla visan passa in:

Nu galer Hanen den röde,
nu maa jeg til Graven afsted!

Til Graven skulle de døde,
thi maa jeg følge med —

Hon känner sig som en död, som inte längre har del i lifvet, men det är blott hennes gamla människa, som är död, den »blev saa tidlig, saa grusomt myrdet. Men de, der sloge Legemet — hele den ydre Form for Livet — ihjel, kunde ikke ihjelslaa Sjælen», och hon säger, att när uppgiften är att dö, är det i själfva grunden så lätt att blifva ihjälslagen. Själen kan ingen skada taga däraf, och döden är endast den hvila, hvori uppståndelsens verk stilla fullbordas.

Döden kom också snart till henne, stilla och lugnt en vacker junidag. Det var 1872, hon var då 41½ år gammal. Hon hade fått lunginflammation, men var som man trodde redan utom all fara. Sjuksköterskan hade just avslutat hennes påklädning på morgonen och ämnade aflägsna sig en stund, då Mathilde utropade: Aa, gaa ikke fra mig, nu kommer det, jeg har længtes efter saa længe!» Ögonblicket efter var hon död.

* * *

Mathilde Fibiger har själf gifvit sammanfattningen af sitt lifs tragiska historia. I ett bref, som finnes infördt i Tidskrift för Hemmet af år 1868, skrifver hon:

»Da jeg udgav 'Clara Raphael', kendte jeg ikke Livet, som det er her paa Jorden. Havde jeg kendt det, vilde jeg ikke have stillet mig i det Forhold dertil. Jeg gik til fejl Dør, kom der, hvor jeg slet ikke vilde hen, og kunde ikke gøre andet end at se at slippe ud igen efter nogle inderlig godt mente Forsøg paa at finde mig til Rette. Da jeg ikke kunde omskabe Verden, saa den blot tilnærmelsesvis kunde svare til de Fordringer, jeg bar i min Sjæl, maatte jeg inderliggøre min Opgave og stille Fordringen til mig selv paa Livets Vegne.»

Ja, Mathilde Fibiger hade gått till fel dörr, och därför stötte hon sig till blods mot den, men hon tände dock blosset, som lyste upp för andra kvinnor, och hon fann, yttre nederlag till trots, vägen till seger inåt, i sig själf.

Ellen Kleman.

Prenumerera på DAGNY!

Frågor och svar.

Hvar kan man prenumerera på Dagny?

I landets alla postanstalter och boklädor kan man beställa huru många ex. som helst.

Skall man alltid prenumerera å dessa ställen?

Ja, ifall man önskar endast 1, 2, 3 eller 4 ex. skall man alltid göra det.

Hvad kostar Dagny i postanstalter och boklädor?

Dagnys postprenumerations- och boklädspris är kr. 4:50 för 1/4, 2:50 för 1/2, och 1:25 för 3/4 år.

Hvilka villkor erhålla prenumerantssamlare å Dagny?

Den, som samlar minst 5 prenumeranter, erhåller en provision af kr. 1:— för hvarje helårs-, 50 öre för hvarje halvårs- och 20 öre för hvarje kvartalsprenumerant.

Huru skall man förfara för denna provisions erhållande?

Sedan man samlat *minst* 5 prenumeranter, går man tillväga på ett af följande sätt:

- 1) *Antingen*: Genom insändandet af prenumerationsafgiften med afdrag af provisionen beställer man det behöfliga antalet ex. (hur många som helst, men *alltid minst* 5) direkt från Dagnys exp., Stockholm, som under samlarens adress i ett och samma paket sänder *alla* beställda ex. Samlaren har då att ombesörja utdelningen till de samlade prenumeranterna.
- 2) *Eller*: Man prenumererar å närmaste postkontor (*ej* annorstädes) för de samlade prenumeranterna, detta under hvars och ens adress, begär kvitto å samtliga erlagda afgifter, tillställer oss detta kvitto, då vi omgående pr postanvisning sända samlaren den stadgade provisionen.

Hvar, och till hvilket pris kan man nummervis lösa Dagny?

I Stockholms tidningskontor och cigarraffärer samt hos Dagnys kommissionärer i landsorten. Pris 10 öre pr nummer.

Alla skrivelser rörande expeditionen adresseras:

**DAGNYS EXPEDITION,
STOCKHOLM.**

PLATSSÖKANDE.

(Platssökande få sina annonser införda i Dagny för halftva priset eller 7 1/2 öre pr mm.)

Lärlarinna.

Ung flicka, som genomg. 8-kl. lärov., undervisningsvan (äfvén i musik) önskar plats för barn å lägre och mellanstadiet. Sv. t. "Intresserad", Norrköping, p. r.

Lärlarinneplats

sökes af ung flicka, som med goda betyg genomgått 8 kl. läroverk. Undervisningsvan i vanliga skolämnen, språk- o. musik. Svar, helst med löneförmaner, till »E. A», Vinninga, p. r.

Ung flicka

med afg.-betyg från 8-kl. läroverk önskar plats som lärlarinna i familj. Svar till »E. B.», Borgholm p. r.

Guvernantsplats

sökes af anspråkslös och något undervisningsvan flicka, som med goda betyg genomgått 8-kl. läroverk. Svar till »19 år», p. r. Lund.

Ung, undervisningsvan lärlarinna,

utexaminerad från Högre Lärlarinne-seminarium, som talar tyska och som innehåft plats i såväl skola som familj, söker till hösten passande plats.

Svar till »Intresserad», p. r. Malmö (Hufvudkontoret).

Alltid redo!

En ung flicka af god familj, kunnig i matlagning och öfriga husliga göromål, som vill förtjäna sitt bröd och finner glädje i arbetet, söker plats som biträde i en vänlig familj, där en god husmor förstår arbetets värde och vill gifva det någon skäligen lön.

Svar till »Alltid redo» torde godhetsfullt sändas till Fru Ruth von Tell, Alingsås.

Ung småskolelärlarinna,

som äfvén undervisat vid läroverk, söker plats vid småskola eller mindre folkskola eller såsom guvernant i familj, helst i stad; är i sistnämnda fall äfvén villig undervisa i pianospelning. Svar emotses tacksamt under adr. »Agnes», Sv. Dagbl. exp., Stockholm, f. v. b.

Ung, bildad, musikalisk flicka

önskar plats som husmoders verkliga hjälp och sällskap. Svar till »Hösten 1912», Sunnansjö, p. r.

Slöjdlärlarinna,

(konstväfnad, konstsömnad, knyppling m. m.) med bästa betyg och rekommendationer samt flerårig undervisningsvana, önskar plats till höstterminens början i skola eller hem. Svar emotses tacksamt till »Hösten 1812», Stenstorp, p. r.

20-årig bättre flicka

med elementarbildning (1 1/2 års praktik å landtmäterikontor) önskar plats i familj, som guvernant, skrifhjälp eller dylikt. Svar till: »H. 20», Stockholm 7.

Bildad och barnkär lärlarinna

för sinnesslöa barn önskar plats å anstalt eller i familj, att där undervisa efterblifna och litet utvecklade barn, äfvén normala. Svar till "Undervisning", Råda p. r.

Lärlarinna

önskar plats i familj. Goda rekommendationer från föreg. platser. Svar till "Anspråkslös", Sv. Dagbl. Annonkontor, Sthlm, f. v. b.

I Familj eller Kindergarten

önskar ung bild. flicka plats. Genomgått Kindergartensem. Svar »20 år, intresserad», Vestervik, p. r.

18-årig realskoleexaminerad flicka,

som önskar utbilda sig i tyska språket, önskar i Tyskland under augusti månad, ev. längre, mot mat o. fritt vivre gå frun tillhanda med fria eftermiddagar eller mot billig inackoiering. Svar till "Deutschland", Svenska Dagbladets kont.

Lärlarinna.

Ung, undervisningsvan lärlarinna, som genomgått Anna Sandströms Högre lär.-sem., önskar till hösten en eller flera elever. Bosatt i Stockholm. Svar till "Privatkurs vintern 1912-13", Allm. Tidningskontoret, Stockholm.

Tysk lärlarinna

söker plats fr. o. m. 15 Augusti till 1 Oktober som Guvernant, 22 år gammal, af god familj. Irene Löwenheim, Lärlarinna, Hohenpreisenberg b/Wellheim (Bayern).

Kindergarten-Arbeitsstuga.

23-årig undervisningsvan flicka, som genomgått åttaklassigt läroverk, sedermera 2 1/2 års kindergartenskurs i Berlin samt därefter innehaft 2 års själfständig verksamhet som Kindergartenlärlarinna i Sverige, önskar till 1 okt. plats vid bruk, barnhem eller annan anstalt. Svar till »M. S.», under adress S. Gumælii Annonbyrå, Stockholm, f. v. b.

För enklare sjukvård, sällskap, hushållning

i hem eller på resa sökes plats hos ensam dam eller i mindre familj af bildad, praktisk, arbetsam flicka, som genomgått elementar- och husmodersskola samt kurs vid lasarett. Svar tacksamt till "Arbetsam", under adr. S. Gumælii Annonbyrå, Stockholm f. v. b.

Lärlarinna,

som genomgått högre lärlarinne-seminariet, har goda betyg och några års undervisningsvana, önskar för nästa läsår undervisa en eller två elever (helst en) i förberedande klassernas eller lägsta elementarklassernas kurs. Små löneanspråk mot rättighet att disponera öfver tiden utom lärotimmarna. Svar till "M. R", Dufed p. r.

Ung flicka

önskar nu genast plats i stad på trävarukontor. 5-årig praktik, som kassörska och bokförelerska, äro mina referenser. Svar till L-a, Backa, Korsnäs.

Tekniskt bildad

ung flicka, med godt afgångsbetyg från teknisk skola, önskar plats såsom riterska hos litograf eller på ritkontor. Svar i biljett märkt »Arbetsvillig», torde inlämnas till Sv. Telegrambyråns filial, Malmö.

Plats som värdinna

i bättre hem helst på landet, där barn finnas, sökes till hösten af hushållsvan flicka. Svar till »Praktisk 36», Linköping, p. r.

Som hjälp och sällskap

önskar elementarbildad flicka plats i bättre hem. Något van vid husliga sysslor och sömnad samt kunnig i handarbeten. Svar till »22 år», Göteborg 11.

Bokförelerska

och kassörska van att själfständigt sköta och afsluta böcker, van vid korrespondens och öfriga kontorsgöromål, kunnig i engelska o. tyska, önskar plats, gärna till landet, helst till 1 September. Svar till "Bokförelerska Sw.", under adr. S. Gumælii Annonbyrå, Stockholm, f. v. b.

Landtbrukaredotter

synerligen huslig, kunnig i all slags sömnad och finare handarbete, van att med omtanke handhafva hemmet, önskar plats. Goda rek. Svar till "J. K.", Norrköping, p. r.

Plats såsom värdinna

i bättre hem, helst på landet, där barn finnas, sökes till hösten af hushålls- och värdinna. Svar till "Hemkär", Linköping, p. r.

LEDIGA PLATSER.**Vid Sunne högre folkskola,**

som snarast kommer att ombildas till kommunal mellanskola (3 ordinarie lärarebefattningar äro nu inrättade), äro tvänne ordinarie läroplatser lediga för ansökning af kompetent lärare (lärarinnor) före sextionde dagen efter första kungörandet här af i Post- och Inrikes tidningar. Läsåret börjar tidigast den 15 september och omfattar minst 30 veckor. Lön enligt lag.

Då nämnda sysslor under år 1912 icke hinna tillsättas med ordinarie, förklaras härmed två vikariat lediga under höstterminen 1912, sannolikt under hela läsåret. Vikarierna ätnjuta samma löneförhållanden som ordinarie lärare. Barnantalet litet. Skolstyrelsen tillmötesgående, befolkningen vänlig. Trakten mycket naturskön.

Ansökningar (till vikariatet före den 10 augusti) ställas till högre folkskolans styrelse, adress Sunne. STYRELSEN.

Lärare eller Lärarinna

med kompetens för undervisning i fenikl. samskola erhåller genast anställning i Säter. Ansökningar åtföljda af betygsafskrifter torde insändas till ordföranden i Samskolestyrelsen, Säter.

Vid Uppsala läns landstings småskoleseminarium

kommer att anställas för läsåret 1912—1913 en vikarierande lärarinna med undervisningsskyldighet hufvudsakligen i psykologi, pedagogik och metodik samt kristendom. Arfvode 1,700 kronor. Till styrelsen för Uppsala läns småskoleseminarium ställda ansökningar jämte betyg, som styrka sökandes kompetens, samt åldersbetyg insändas före fredagen den 15 augusti 1912 till undertecknad under adress Kungsgatan 34, Uppsala. Uppsala den 6 juli 1912.

För Styrelsen för Uppsala läns landstings småskoleseminarium: CARL BJÖRK.

Befattning som lärarinna

i Hushålls ekonomi vid Hushållsskolan i Visby sökes före den 1 augusti.

Lön 480 kr. och allting fritt; 3 månaders uppsägning. Ansökan, åtföljd af betyg, ställes till Styrelsen för Hushållsskolan.

Vid Ljusdals enskilda samskola

önskas 1) för läsåret 1912—13 en lärarinna med undervisningsskyldighet i modersmålet och tyska i elementarskolans två lägsta klasser samt i historia i klasserna I—IV, lön 750 kr. jämte omkring 100 kr. för extra lektioner; 2) en småskollärarinna, lön 550 kr. samt omkring 100 kr. för extra lektioner. Ansökningar till styrelsens ordförande, grosshandlaren

ARTHUR SIGNEUL, Ljusdal

Lärarinna

ung, kompetent i franska språkets talande och i musikundervisning önskas till 10 års flicka i 3:e klass. Svar med fotografi och betyger till fru Tamm, Eneby, Grillby.

Till 1 September

önskas en enkel, undervisningsvan lärarinna att undervisa trenne (3) flickor i andra och tredje års kurs jämte pianospelning. Den sökande bör vara van vid landet och villig att hjälpa till i hemmet.

Svar med fotografi och löneanspråk till Fru Anna Appelqvist, Charlottenborg, Väfversunda.

Två Renskrifverskor,

kunniga i maskinskrifning önska plats i Stockholm omkr. 15 Sept. Svar till »Norrländska 1» och »Norrländska 2», Ljusdal, p. r.

Lärarinnebefattningen

vid kvinnliga afdelningen af Gudmundrå högre folkskola (Ångermanland) med undervisningsskyldighet i skolkök, i kvinnlig slöjd och gymnastik samt i naturlära sökes före den 15 sept. Lön 750 kr. och fria middagar i skolköket. Läsåret börjar i medio af okt. Närmare upplysningar hos pastor J. Vestin, adr. Frånö.

Lärarinna i huslig ekonomi

och

Lärarinna i slöjd

sökas till hushållsskola. Svar till »Lärarinna», Gumælii Annonseb., Malmö, f. v. b.

Guvernans,

som genomgått elementarläroverk för flickor och småskoleseminarium eller kindergartenseminarium, erhåller i höst plats hos Disponentfamilj å bruk i Mellersta Sverige, för undervisning af en 8 års flicka, samt som sällskap och hjälp i hemmet. Sökanden bör vara musikalisk. Svar till »Kerstin», under adress S. Gumælii Annonssbyrå, Stockholm, f. v. b.

Ung musikalisk guvernans

villig undervisa tvenne flickor i åldern 7 o. 10 år samt för öfrigt vara frun behjälplig erhåller väl aflönad plats den 1:sta september å Heljarps Gärd, pr Heljarp.

Guvernansplats.

För undervisningsvan musikalisk lärarinna finnes utmärkt plats i tyst och stilla hem på herregård i Södermanland. Svar med foto och betygsafskrifter till »590», poste restante, Stockholm.

Lärarinna

välrek., komp. undervisa 2 flickor i resp. 5:te och 2:a klassernas kurser ävensom i musik erhåller för-månl. anst. i Disponentfamilj i Sörmland. Betyg och fot. insändes till

TJÄDERS BYRÅ,
Brunkebergstorg 12.

En fransyska

får stadigvarande plats på landet för en 18 års flicka. Svar till »Lärarinna», Altuna, Vestmanland.

Lärarinna,

fullt kunnig i att undervisa i vanliga skolämnen, språk och musik, sökes till landet för fyra barn i ålder 7—12 år. Svar med betygsafskr., lönepretentioner samt rekommendationer och fotografi sändes till "Höstterminen 1912", Bjuråker.

Bra plats

får den 1 sept. eventuellt något senare en i matlagning kunnig flicka, ej alltför ung, och som på egen hand kan med sparsamhet och omtanke förestå hushållet åt ung affärsman (ett biträde) på landet ej långt från Hudiksvall. Svar åtföljdt af betyg och fotografi, som returneras, samt uppgift om ålder och löneanspråk torde sändas till "Oskar", Hudiksvalls Nyheter, Hudiksvall.

Epidemisköterskeplatsen

i Kalmar distrikt är till ansökan ledig att tillträdas den 1 okt. 1912. Lön 600 kr. pr år jämte 1 kronas dagtraktamente vid tjänstgöring. Ansökningar, åtföljda af präst-, kunskapsbetyg och rek., insändas före augusti månads slut till provsialläkaren, Kalmar.

För en i allmänna kontorsgöromål samt stenografi och maskinskrifning kunnig dam finnes anställning å trävaruaffär att tillträdas nu genast.

Skriftlig ansökan jämte referenser torde sändas till Joh. Stålhand, Alkärrret, Djurgården.

Kvinnlig kontorsplats

erhåller yngre dam kunnig i tyska, maskinskrifning och med någon vana i bokföring. Egenhändiga ansökningar jämte betygsafskrifter med uppgifvande af referenser och helst åtföljda af fotografi, som återsändes, emotses under märke »4875» adr. Allm. Tidningsk. Gust. Ad. torg.

Intelligent maskinskrifverska

med ordningssinne, helst kunnig i stenografi och med vana vid räknemaskiner, erhåller fördelaktig anställning nu eller i höst. Svar med uppgift om ålder, föregående platser, referenser och lönepretentioner sändes till märke »Organisation» under adr. S. Gumælii Annonssbyrå, Stockholm, f. v. b.

Sprid Veckotidningen DAGNY!

Deposition
Kapitalräkning } $4\frac{1}{2}$ %

Sparkasse-
räkning } 4 %

KÖPMANNABANKEN,
Arsenalsgatan 9,
Södermalmstorg 8,
Sturegatan 32,
STOCKHOLM.
Aktiekapital 3,000,000 kr.

Åberopa alltid
annonserna i
DAGNY!

Wiréns China Pomada, välgörande för hårväxten.

Erhålles i hvarje välförsedd parfymhandel samt direkt från

A. G. Wiréns Tvål- och parfymfabrik. (Grundad 1860.) Kgl. Hoflev.
21 Lilla Vattugatan 2! - - - Stockholm.

**GYNNA DAGNYS
ANNONSÖRER!**

**En ord.
lärarinneplats**

vid h. folkhögskolan i Borgholm med undervisningsskyldighet i de naturvetenskapliga ämnena på lägre stadiet sökes hos styrelsen inom 60 dagar fr. d. 29 Juli 1912.

Husföreståndarinna,

bildad, huslig, frisk, glad och helst musikalisk, erhåller plats hos ogift tjänsteman vid större Bruks A.-Bol. på landet.

Ansökningar jämte fotografi till "L. I. S.", Svenska Dagbl. Annonskontor, Stockholm, f. v. b.

**Tvättföreståndarinne-
befattningen**

vid länslasarettet i Norberg kungöres härmed till ansökan ledig.

Årlig lön 300 kr. jämte bostad och fri kost m. m.

Platsen kan få tillträdas när som helst men senast den 1 instundande November.

Ansökningar jämte betyg insändas före den 24 Aug. till lasarettssysslomannen, hvilken ock lämnar närmare upplysningar.

**En
sjuksköterskeplats**

på en af Sabbatsbergs sjukhus' medicinska afdelningar sökes före den 10 aug. d. å. hos sjukhusets direktör, som lämnar vidare upplysningar.

**Korres-
pondent,**

herre eller dam, kunnig i svenska, engelska och tyska, maskinskrifning och eventuellt stenografi, får plats hos förstklassig firma i kolonialvarubranschen. Svar med uppgift om ålder, föregående verksamhet, löneanspråk, etc., emotses till märke "1/8-1912" under adr. S. Gnmælli Annonsbyrå, Stockholm, f. v. b.

**Undervisningsvan
lärare eller lärarinna**

sökes för stundande läsår för en, eventuellt två, 10-års gossars undervisning i allmänna läroverkens första klass kurs.

Betyg öfver kompetens, samt ålderuppgift, löneanspråk och referenser torde omedelbart insändas till Öfveringeniör Zachrisson, Guldsmidshyttan.

MAZETTIS ÖGON-CACAO

per hektopak 45 öre

delikat — kraftig — hälsosam.

MAZETTIS SPIS-CHOKOLADER

med eller utan mjölk

särdeles fina och välsmakande.

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstel. 27 62. Förbundets byrå öppen 11—4. Allm. tel. 48 16.

Fredrika-Bremer-Förbundets Sjuksköterskebyrå: Tunnelg. 25.

Rikstel. 68 98.

Allm. tel. 82 11.

Rodenstamska Skolan i Hudiksvall,

upprättad 1897,

börjar såväl **Seminariekursen** för utbildande af lärarinnor i huslig ekonomi som **Slöjdlärlarinne- och Husmoderskurs** den 20 augusti.

Prospekt på begäran.

Sprid DAGNY!

Innehållsförteckning.

Dagens nummer innehåller:

Hur och hvar Ceres döttrar utbildas. Af *Ellen Nordenstreng*.

Cecilia Bååth-Holmberg: En svensk flickas dagbok under krigsfångenskapen i Ryssland 1808—1809. Rec. af *Lotten Dahlgren*.

Mathilde Fibiger. En af de första. III. Af *Ellen Kleman*.

Notiser.

**Prenumeration å Dagny sker å närmaste postanstalt
eller bokhandel.**